

3

GENERATIES
MARKTKRAMERS
OVER DE
LIEFDE VOOR
HUN JOB

Elke dag VISDAG!

Er is geen beroep dat zo tot de verbeelding spreekt als dat van marktkramer. De West-Vlaamse oma Hilda, zoon Johan en kleinzoon Pieter vertellen hoe zij met hun viskraam samen al bijna honderd jaar wekelijks België doorkruisen.

DRIE
GENERATIES
markt-
kramers

Hilda (84): "Het bedrijf is eigenlijk nog een generatie vóór mij begonnen, bij de vader van mijn man. Het was net na de Tweede Wereldoorlog en hij specialiseerde zich in droogvis: heel populair in die tijd omdat je de vis lang kon bewaren en het was een delicatessen die niet overal te vinden was. Ik was negentien jaar toen ik verliefd werd op de zoon van de visboer, en dat heeft de rest van mijn leven bepaald."

Johan (64): "En dat van ons erbij. Mijn grootvader maakte de beslissing om markten te doen in Wallonië, op aanraden van kennissen. 'Dat is ver van de kust, dus dan kun je iets meer vragen', zeiden ze hem. Had hij de files van tegenwoordig kunnen voorspellen, hij had het misschien nooit gedaan." (lacht)

Hilda: "In de jaren zestig deed ik naast onze markten in Wallonië ook nog ritten met de leurwagen. Dat vond ik eigenlijk het leukste. Ik reed 's ochtends heel vroeg al toeterend door de straten met verse vis en verkocht die aan de boeren, die daarna zelf naar hun land gingen. Vooral de goedkope vis deed het daar goed: haring, pladijs en wijting aan 7 frank per kilo. Vandaag betaal je daar evenveel in euro voor! Dat leuren deed ik heel graag omdat ik na die toer weer helemaal op de hoogte was van het dorpsgebeuren."

Johan: "In de jaren zeventig kochten mijn ouders een aanhangwagen. Ik weet dat nog

goed: het was een serieuze investering en plots stond dat gevaarte op onze oprit..."

Hilda: "Maar wat een genot was dat voor ons! Daarvoor moesten we nog elke markt van nul beginnen: met stokken en tentzeilen puzzelden we telkens opnieuw een kraam in elkaar. Met die aanhangwagen moesten we gewoon de luifel opzetten en we waren klaar. Het uur slaap dat we daar elke dag mee wonnen: dat was ons veel geld waard."

Altijd onderweg

Pieter (41): "Ik ben vanaf mijn twaalf jaar in de schoolvakanties mee beginnen te gaan naar markten. Voor mij voelde dat als op reis gaan. Twee uur rijden, langs kleine banen en kronkelende wegen, met de hele familie. Letterlijk, want ook ooms en tantes gingen vaak mee. Dat was magisch als *klein manneke*: in het midden van de nacht opstaan, mij slaapdronken opkrullen bij mijn gezin, wat bijpraten en dutten. De klanten vonden dat ook geweldig natuurlijk, zo'n enthousiast helpend handje aan het kraam. Geld mocht ik nog niet ontvangen, dat was bij wet verboden. Maar vis in pakjes draaien en aan de mensen geven, mosselen scheppen: daar genoot ik van. En allemaal in het Frans, hé: '*silvousplait madam, silvousplait meneer*.'"

Hilda: "Ik was een van de weinige vrouwelijke marktkramers die zelf ook met de vrachtwagen reed. Een gevaarte van

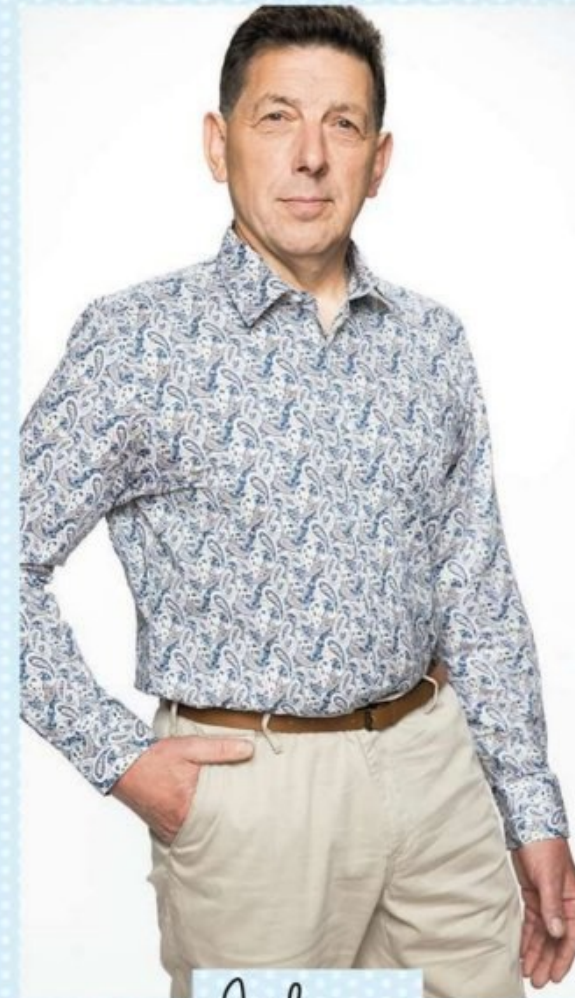
Hilda

"Ik heb het moeilijk om het los te laten. Dat marktlevens zit in je bloed"

Hilda: "Elf jaar geleden overleed mijn man.

De markt was zijn leven. Tot op het einde belde hij elke dag om te weten hoe de dag was geweest: niet alleen de vis was zijn passie, maar ook de verkoop. Ik merk dat ik het ook moeilijk heb om los te laten. Op mijn 65 jaar ben ik gestopt, maar als zelfstandige ben je een eeuwige flexi-jobber. Als het nodig is, spring ik met plezier bij en ik merk dat ik 's ochtends als eerste denk: ah, nu zijn ze op die markt.

Dat leven, dat zit in je bloed."

Johan

"Jongere klanten kiezen vaak voor vis zonder graten. Dat gaat sneller, hé"

Johan: "Roepen op de markt, dat hebben wij nooit gedaan. Mensen komen bij ons voor de kwaliteit.

Pieter is als mosselschepper begonnen en ik herinner me nog de glorie dagen dat hij 200 kilo mosselen per markt verzette. Ook de maatjes kunnen hard gaan: als daar in de media reclame voor gemaakt wordt, wil iedereen ze. Doorheen de jaren hebben we de smaak van de mensen zien veranderen: oudere klanten kiezen vaker voor een vis met graten, jongere voor filets. Alles moet snel kunnen vandaag, ook het eten."

Pieter

"De visveiling is als kaarten: soms win je, soms verlies je"

Pieter: "Het leukste blijft de visveiling. 'Rode poon, tien euro, negen euro, acht euro!' Als je het bedrag hoort dat je wilt geven, moet je hand vliegensvlug de lucht in. Het is een spelletje van geduld, maar toch alert blijven. Door de regelgeving rond overbevissing is er veel minder keuze dan twintig jaar geleden en moet je dus ook sneller reageren. 't Is als kaarten: heel spannend, en soms win je en soms verlies je.

Afgelopen zomer ben ik met mijn hele gezin in Denemarken naar een authentieke veiling gaan kijken: een geweldige ervaring voor ons allemaal."

Hilda: “Ik was een van de weinige vrouwelijke marktkramers die ook met de vrachtwagen reed: een gevaarte van 16 meter, helemaal tot in Bergen!”

zestien meter en dat helemaal tot in Bergen, ook als het gesneeuwd had. Het zal je niet verbazen dat ik mijn portie bloed, zweet en tranen wel heb gehad achter het stuur.” (lacht)

Johan: “Het is niet omdat er zout gestrooid was op de Vlaamse wegen, dat dat zo was op de Waalse. Het is niet zelden gebeurd dat we door ijzel de heuvels in Wallonië niet op raakten. Dan is het vooral: het hoofd koel houden.”

Pieter: “De markt is als een puzzel die in elkaar schuift. De plaats waar je mag staan, wordt van generatie op generatie doorgegeven. Wij staan centraal, wat betekent dat wij ook als eerste moeten aankomen. Vroeg opstaan, en bij panne of problemen: iedereen verwittigen dat ze ook moeten wachten!”

Hilda: “Die sneeuwnacht dat we berg niet op raakten, waren we gelukkig niet de enigen met problemen. Dat is wel het mooie aan marktkramers: we zitten allemaal in hetzelfde schuitje. Als er iemand in panne staat, springen we bij om te helpen.”

Minder publiek

Johan: “De markten zijn veel veranderd doorheen de jaren. Vroeger stonden we er met zes viskramen, nu zijn het er maar drie. Er is minder publiek. In de week komen vooral de mensen die met pensioen zijn en heel af en toe jonge mensen onder de middag. Maar de meest bruisende markten van vroeger, waar hele gezinnen voor onze ogen samenkwamen,

bestaan bijna niet meer.”

Pieter: “Er is één zekerheid: de beste markten, dat zijn die waar horeca te vinden is. Dan maken mensen er toch een uitstap van en dan zie je dat ze blijven plakken en genieten.”

Johan: “Ik heb echt de marktcultuur zien veranderen. De sluiting van de Renaultfabriek in Vilvoorde, in 1997, heeft die markt de das omgedaan. Mensen verloren hun job, trokken weg uit de stad en kwamen niet meer naar de markt. Hetzelfde voelden we in Bergen: als industrie wegtrekt, trekt de koopkracht ook weg. We hebben rond die tijd ook besloten om ons te focussen op markten dicht bij huis: Moeskroen, Torhout, Oostkamp. Vroeger reden we 650 kilometer per week, nu nog maar 160 kilometer.”

Pieter: “Dat is niet enkel beter voor het brandstofverbruik, maar ook om personeel te vinden. Het is niet eenvoudig om mensen te vinden die om 3.30 uur 's ochtends willen starten, laat staan om 2 uur 's nachts. Om maar te zwijgen over de uren die we verloren in de files.”

Eerste generatie met een hobby

Johan: “Die work-lifebalans vinden, blijft het moeilijkste als marktkramer. Ik ben vanaf mijn negen maanden opgevoed door mijn grootmoeder, Pieter is opgevoed door mijn schoonmoeder. We zagen hem enkel op zaterdagmiddag en op zondag.”

Pieter: “Ik heb het hen nooit kwalijk genomen, maar ik heb

mijn ouders inderdaad weinig gezien. Soms lukte het eens na een markt tot acht uur 's avonds, maar dan moest iedereen naar bed: ik bij mijn oma, zij in hun eigen huis om de dag erna terug vroeg te vertrekken. Vroeger was dat normaal, maar mijn vrouw en ik willen het leefbaarder houden. Ik ga bijvoorbeeld fietsen in het weekend en denk dat ik de eerste generatie ben met een hobby.”

Hilda: “Maar onze passie, dat blijft nog altijd vis. Een heerlijk stukje pladijs of kabeljauw...”

Johan: “Of mooie meid of heek.”

Pieter: “Zolang het maar geen fishsticks zijn, want dat komt er bij ons niet in!”

OOK MEEDOEN?

Bestaat jullie familie ook uit drie generaties die hetzelfde beroep uitoefenen? Mail naar libelle@libelle.be of schrijf naar **Libelle, Raketstraat 50/bus 2, 1130 Evere**, en wie weet schitteren jullie wel in een van onze volgende fotoshoots!

Tekst: Lisa Gabriëls • Foto: Jost Covers • Styling: Sarah Roelstraete • Make-up: Ad voor Model's Office • Met dank aan C&A, e5, Torfs, Veritas en ZEB